

CABINET – 24 MEHEFIN 2020

PWNC: ADRODDIAD BLYNYDDOL SAFONAU'R GYMRAEG 2019-2020

ADRODDIAD GAN: CYFARWYDDWR CORFFORAETHOL, ADDYSG A GWASANAETHAU CORFFORAETHOL

1. PWRPAS YR ADRODDIAD

- 1.1 Er mwyn hysbysu'r aelodau a cheisio eu cadarnhad o'r cynnydd a wnaed yn ystod blwyddyn ariannol 2019-2020 yn erbyn pedwar maes penodol o waith yr iaith Gymraeg, fel sy'n ofynnol o dan y fframwaith rheoleiddio ar gyfer gweithredu Safonau'r Gymraeg.
- 1.2 Bydd yr adroddiad wedyn yn cael ei gyhoeddi ar-lein erbyn y dyddiad cau ar 30 Mehefin 2020, fel sy'n ofynnol gan Safon 158 yr Iaith Gymraeg.

2. CRYNODEB

- 2.1 Mae gan y Cyngor ddyletswydd statudol i gynhyrchu adroddiad monitro blynyddol ar weithredu materion yr Iaith Gymraeg o dan y ddeddfwriaeth gyfredol ac yn unol â Safon 158.
- 2.2 Mae'r wybodaeth sy'n ofynnol ar gyfer 2019-2020 yn cwmpasu pedwar maes allweddol gofynnol.

Manylion Gofynion i Adrodd	Rhif y Safon Perthnasol (a'r is-gymal)
<p>Cwynion gan Aelodau'r Cyhoedd</p> <p>Rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys nifer y cwynion a dderbynioch yn ystod y flwyddyn honno a oedd yn ymwneud â'ch cydymffurfiad â'r safonau yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â nhw.</p>	147, 148, 149, 156, 158 (2), 162, 164 (2), 168 (a), 170 (2) (d)
<p>Sgiliau Iaith Staff</p> <p>Nifer y gweithwyr sydd â sgiliau yn y Gymraeg ar ddiwedd y flwyddyn o dan sylw (ar sail y cofnodion a gedwir yn unol â safon 151);</p>	170 (2) (a) 151
<p>Darpariaeth Hyfforddiant Cyfrwng Gymraeg</p> <p>Nifer yr aelodau o staff a fynychodd cyrsiau hyfforddiant a gynigiwyd gennych yn Gymraeg yn ystod y flwyddyn (ar sail y cofnodion a gadwyd gennych yn unol â safon 152);</p> <p>Os cafodd fersiwn Gymraeg o gwrs ei chynnig gennych yn ystod y flwyddyn, canran cyfanswm nifer y staff a fynychodd y cwrs a fynychodd y fersiwn Gymraeg (ar sail y cofnodion a gadwyd gennych yn unol â safon 152).</p>	170 (2) (b) 170 (2) (c) 152

<p>Recriwtio i Swyddi Gwag</p> <p>Nifer y swyddi newydd a'r swyddi gwag a hysbysebwyd gennych yn ystod y flwyddyn a gategoreiddiwyd fel swyddi sy'n gofyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol (ii) bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg pan benodir i'r swydd (iii) bod sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol (iv) nad oedd sgiliau yn y Gymraeg yn angenrheidiol <p>(ar sail y cofnodion a gadwyd gennych yn unol â safon 154);</p>	<p>170 (2) (ch) 154</p>
---	-----------------------------

- 2.3 Mae'r adroddiad yn rhoi diweddariad i'r Aelodau ar sefyllfa bresennol y Cyngor mewn perthynas â gofynion statudol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011.
- 2.4 Mae'r adroddiad yn amlinellu'r cynnydd da a wnaed gan feysydd gwasanaeth wrth ymgorffori trefniadau ar gyfer darparu gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg a chynyddu gallu sgiliau iaith Gymraeg y gweithlu.
- 2.5 Mae'n amlwg o gynnwys yr adroddiad fod y gwaith a wnaed hyd yma yn symud yn y cyfeiriad cywir. Bydd y cynnydd a'r momentwm da yn cael eu cynnal trwy barhau i weithio gyda phartneriaid ac ymateb i help, cyngor ac arfer gorau gan Gomisiynydd y Gymraeg a chyrrff rhanbarthol a chenedlaethol eraill.

3. ARGYMHELLION

- 3.1 Argymhellir bod Aelodau'r Cabinet yn nodi cynnwys yr adroddiad blynyddol ac yn cymeradwyo cyhoeddi'r wybodaeth hon fel cofnod o gynnydd tuag at, a chydymffurfio â, Safonau'r Gymraeg perthnasol.

4. RHESYMAU DROS YR ARGYMHELLION

- 4.1 Yn unol â Safon 158 Hysbysiad Cydymffurfio'r Cyngor, rhaid i'r Cyngor;
- Llunio adroddiad blynyddol sy'n ymdrin â'r ffordd y mae wedi cydymffurfio â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau y mae'n ddyletswydd arnynt i gydymffurfio â hwy yn ystod y flwyddyn honno.
 - Rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys nifer y cwynion a dderbyniwyd yn ystod y flwyddyn honno a oedd yn ymwneud â chydymffurfio â'r Safonau yr oedd y Cyngor o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.
 - Cyhoeddi'r adroddiad ar ei wefan erbyn 30 Mehefin 2020.

5. YR ADRODDIAD

- 5.1 Mae'r adroddiad blynyddol yn amlygu'r wybodaeth berfformiad canlynol;
- Cawsom 1 cwyn ffurfiol a 0 ymchwiliad ffurfiol gan Gomisiynydd y Gymraeg. Roedd y gŵyn a gawsom yn ymwneud â'r llythyr Ymateb Cymunedol i'r Coronafeirws (COVID-19), a anfonwyd at bob trigolyn yn uniaith Saesneg. Ymatebwyd i'r gŵyn o fewn terfynau amser corfforaethol a chafodd ei chadarnhau.
 - Mae'r cynnydd yn y nifer o staff gyda sgiliau iaith Gymraeg yn parhau i gynyddu, gyda phob maes gwasanaeth heblaw am 2 yn nodi staff ychwanegol gyda sgiliau sy'n amrywio o ran ruglder. Gellir esbonio'r cynnydd yn rhannol gan broses mwy cadarn sydd ar waith i gofnodi'r wybodaeth, e.e. ar y pwynt penodi.

- Am y drydedd flwyddyn yn olynol bu cynnydd cyson yn y nifer o staff sy'n dysgu Cymraeg, gyda 223 o ddysgwyr. Yn dilyn archwiliad o'n gwasanaethau rheng flaen Cymraeg, a gynhaliwyd ym mis Tachwedd 2018 gan Menter Iaith Caerffili, defnyddiwyd y canlyniadau i nodi bylchau wrth gyflenwi gwasanaethau a defnyddiwyd y cyrsiau 10 awr ar-lein fel man cychwyn, gyda nifer o'r cyrsiau wedi'u teilwra ar gyfer meysydd gwaith penodol.
- Cafodd 2401 o swyddi gwag eu hysbysebu. Hysbysebwyd 24 swydd fel Cymraeg hanfodol. Hysbysebwyd 10 swydd lle'r oedd angen dysgu sgiliau Cymraeg, aseswyd bod 2327 o swyddi'n Gymraeg dymunol a 2336 lle nad oedd angen sgiliau Cymraeg, roedd hyn yn rhannol oherwydd bod staff presennol eisoes â sgiliau Cymraeg. Mae gan bob swydd lefel Cymraeg dymunol fel lleiafswm y gofynion.

Nodwyd, o ddadansoddi'r data a gofnodwyd ynghylch swyddi gwag, bod y cwestiwn sy'n cael ei ofyn ar y ffurflen Asesiad yr Iaith Gymraeg '**Dim Gofyniad Iaith Gymraeg**' naill ai ddim yn cael ei ateb yn gywir neu wedi'i gofnodi'n gywir. Mae hwn yn faes y byddwn yn anelu at wella ac egluro'r canllawiau wrth i ni weithio gyda rheolwyr a Gwasanaethau i Bobl yn ystod y 9 mis nesaf.

- 5.2 Mewn blynyddoedd blaenorol, yn ogystal ag adrodd ar y pedair prif faes gwaith, rydym hefyd wedi cyflwyno diweddariad ar y cynnydd sy'n cael ei wneud yn erbyn y camau a nodwyd yn Strategaeth yr Iaith Gymraeg. Fodd bynnag, wrth ystyried y sefyllfa genedlaethol o ran Coronafeirws ar adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn, mae casglu'r wybodaeth oddi wrth bawb sy'n rhan o gyflawni'r strategaeth yn anodd. Felly, rydym wedi penderfynu gohirio adrodd ar y cynnydd tan hydref 2020, ac rydym yn rhagweld y byddwn wedi cael yr amser i adolygu a diweddarau'r camau a osodwyd i gadw'r ddogfen yn gyfredol.

5.3 Casgliad

Mae'n amlwg o gynnwys yr adroddiad bod cynnydd wedi bod yn ystod 2019-2020, fodd bynnag, rhaid i ni beidio â llaesu dwylo, yn lle hynny mae angen i ni barhau i gyflawni a chynnal cydymffurfriad â'r safonau ym mhopeth a wnawn.

6. TYBIAETHAU:

- 6.1 Ni wnaed unrhyw dybiaethau.

7. CYSYLLTIADAU Â PHOLISIÂU PERTHNASOL Y CYNGOR

- 7.1 Mae'r iaith Gymraeg yn thema drawsbynciol o'r Nodau Llesiant o fewn Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ac mae'n effeithio ar bob polisi, swyddogaeth a gweithdrefn y Cyngor, gan gwmpasu'r rhai sydd wedi'u hanelu at y cyhoedd a pholisïau mewnlol sy'n cynnwys aelodau staff y Cyngor. Mae'r adroddiad yn cyfrannu at y Nodau Llesiant canlynol:

- Cymru sy'n fwy cyfartal
- Cymru sydd â chymunedau cydlynol
- Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu

- 7.1.1 Mae gan y Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2016-2020, sy'n cynnwys yr iaith Gymraeg a chydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg fel amcan cydraddoldeb strategol yn ei rinwedd ei hun, gysylltiadau uniongyrchol â nifer o bolisïau a strategaethau cyfredol eraill, o fewn y Cyngor ac o ran gweithio mewn partneriaeth.

- 7.1.2 Mae yna hefyd strategaethau neu reoliadau Lywodraeth Cymru y mae gwaith iaith Gymraeg y Cyngor yn cysylltu â nhw, gan gynnwys "**Mwy Na Geiriau / More Than Just Words**"

(Strategaeth Iaith Gymraeg Cenedlaethol Iechyd a Gofal Cymdeithasol), "**Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr Cymraeg**" (Strategaeth Iaith Gymraeg Llywodraeth Cymru) a **Ffyniant i Bawb**.

7.2 Cynllun Corfforaethol 2018-2023.

Mae'r adroddiad hwn yn cysylltu ag amcanion canlynol y cynllun corfforaethol 2018-2023;

Amcan 1 - Gwella cyfleoedd addysg i bawb

Amcan 2 - Galluogi cyflogaeth

Amcan 6 - Cynorthwyo dinasyddion i barhau i fod yn annibynnol a gwella eu lles

8. LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL

8.1 Mae'r adroddiad hwn yn cyfrannu at y Nodau Llesiant fel y nodwyd yn **Adran 7 - Cysylltiadau â Pholisïau Perthnasol y Cyngor**. Mae hefyd yn gyson â'r pum ffordd o weithio:

- Hirdymor – Sicrhau bod gan staff y sgiliau i ddarparu gwasanaethau dwyieithog nawr ac yn y dyfodol
- Atal – Bydd gwella gwasanaethau ac uwchsgilio staff yn sicrhau bod pawb, waeth beth fo'u dewis o ran iaith, yn cael mynediad cyfartal at wasanaethau ac felly'n atal cwynion ac ymchwiliadau gan Gomisiynydd y Gymraeg.
- Integreiddio – Drwy ddarparu gwasanaethau dwyieithog i'r cyhoedd, rydym yn gwneud i bawb deimlo'n gyfartal ac yn cael eu gwerthfawrogi.
- Cydweithio – Mae gweithio mewn partneriaeth yn allweddol i hyn ac yn cynorthwyo'r Cyngor i gyflawni ei ddyletswyddau o dan Safonau'r Gymraeg. Ceir rhagor o dystiolaeth o gydweithio â phartneriaid yn Strategaeth Pum Mlynedd y Gymraeg.
- Cynnwys - Fel y nodwyd o dan yr adran Cydweithio, mae'n rhaid i ni gynnwys ein partneriaid er mwyn cyflawni'r Strategaeth Iaith Pum Mlynedd a'n helpu i ddarparu gwasanaethau.

9. GOBLYGIADAU CYDRADDOLDEB

9.1 Cynhaliwyd asesiadau ac ymgynghoriad llawn Cydraddoldeb a'r Iaith Gymraeg ar y Cynllun Cydraddoldeb Strategol wrth ei ddatblygu, felly ni wnaed asesiad llawn ar yr adroddiad blynyddol hwn. Mae'r adroddiad yn asesiad o'r cynnydd a wnaed gan y Cyngor o dan Safonau'r Gymraeg.

10. GOBLYGIADAU ARIANNOL

10.1 Nid oes goblygiadau ariannol uniongyrchol i'r adroddiad hwn gan fod yr adroddiad blynyddol yn cwmpasu'r gwaith a wnaed eisoes yn y flwyddyn ariannol flaenorol. Fodd bynnag, dylid nodi y bydd symud yr agenda yn ei flaen yn golygu goblygiadau ariannol, yn enwedig mewn perthynas â hyfforddiant iaith Gymraeg i staff.

Y gost o gefnogi staff i fynyachu cyrsiau i ddysgu Cymraeg ar gyfer y gweithle ar gyfer blwyddyn 2019-2020, sy'n cynorthwyo'r Cyngor i ddarparu gwasanaethau dwyieithog o dan y Safonau, oedd £3,512.56.

11. GOBLYGIADAU PERSONÉL

11.1 Nid oes goblygiadau personél i'r adroddiad hwn, er bod hyn yn parhau i gael ei adolygu wrth

i'r gwaith o weithredu Safonau'r Gymraeg fynd yn ei flaen. Mae hyn yn berthnasol i adran 4 yr adroddiad blynyddol, sy'n canolbwyntio ar Recriwtio ar gyfer Swyddi Gwag.

11.2 Ni chaiff unrhyw swydd ei hysbysebu heb Asesiad Sgiliau Iaith Gymraeg.

12. YMGYNGHORIADAU

12.1 Mae holl ymatebion yr ymgynghoriadau wedi cael eu hymgorffori yn yr adroddiad.

13. PWERAU STATUDOL

13.1 Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011.

13.2 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Awdur: Anwen Cullinane, Uwch Swyddog Polisi – Cydraddoldeb, y Gymraeg ac Ymgynghori (cullima@caerffili.gov.uk)

Ymgynghorwyr: Richard Edmunds – Cyfarwyddwr Corfforaethol - Addysg a Gwasanaethau Corfforaethol
Y Cyng. Eluned Stenner, Aelod Cabinet dros Gyllid, Perfformiad a Chynllunio
Y Cyng. James Pritchard, Hyrwyddwr Cydraddoldeb
Christina Harrhy, Prif Weithredwr
Sue Richards, Pennaeth Ysgolion yr 21ain Ganrif
Stephen Harris, Pennaeth Gwasanaethau Gwella Busnes Dros Dro
Keri Cole, Prif Swyddog Addysg
Lynne Donovan, Pennaeth Gwasanaethau Pobl
Kathryn Peters, Rheolwr Polisi Corfforaethol
Robert Tranter, Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Swyddog Monitro
Ros Roberts, Rheolwr Perfformiad

Papurau Cefndir:

Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2016-2020

Amcanion a Chynllun Gweithredu Cydraddoldeb a'r Gymraeg 2016-2020

Hysbysiad Cydymffurfio – Adran 44 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011

Adroddiad i'r Cabinet ar 18^{fed} Ionawr 2017 – Strategaeth y Gymraeg 2017-2022

Dogfennau Canllaw Amrywiol

(Mae'r rhain ar gael yn electronig er gwybodaeth ar Borthol y Fewnrwyd ac ar dudalennau perthnasol y rhyngwrwyd ar ddolen www.caerffili.gov.uk/cydraddoldeb)

Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg 2019-2020

Paratowyd yn unol â gofynion y

Comisiynydd y
Gymraeg
Welsh Language
Commissioner

30 Mehefin 2020

A greener place
Man gwyrddach

Cynnwys

Adran	Tudalen
Cyflwyniad	1
1. Safonau'r Gymraeg: Cynllun Gweithredu	4
2. Cwynion gan Aelodau'r Cyhoedd	12
3. Sgiliau Iaith Staff	16
4. Darpariaeth Hyfforddiant Cyfrwng Cymraeg	21
5. Recriwtio i Swyddi Gwag	23

Cyflwyniad

Mae'r adroddiad monitro blynyddol hwn ar gyfer 2019-2020 yn cynnwys y pedwar maes sy'n ofynnol o dan y fframwaith rheoleiddio ac mae'n dangos ymrwymiad parhaus y Cyngor i ddarparu gwasanaethau dwyieithog i'r cyhoedd ac aelodau o staff.

Manylion Gofynion i Adrodd	Perthnasol Rhif y Safon (ac is-gymal)
Cwynion gan Aelodau'r Cyhoedd Rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys nifer y cwynion a dderbynioch yn ystod y flwyddyn honno a oedd yn ymwneud â'ch cydymffurfiad â'r safonau yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â nhw.	147, 148, 149, 156, 158 (2), 162, 164 (2), 168 (a), 170 (2) (d)
Sgiliau Iaith Staff Nifer y gweithwyr sydd â sgiliau yn y Gymraeg ar ddiwedd y flwyddyn o dan sylw (ar sail y cofnodion a gedwir yn unol â safon 151);	170 (2) (a) 151
Darpariaeth Hyfforddiant Cyfrwng Cymraeg Nifer yr aelodau o staff a fynychodd gysiau hyfforddiant a gynigiwyd gennych yn Gymraeg yn ystod y flwyddyn (ar sail y cofnodion a gadwyd gennych yn unol â safon 152); Os cafodd fersiwn Gymraeg o gwrs ei chynnig gennych yn ystod y flwyddyn, canran cyfanswm nifer y staff a fynychodd y cwrs a fynychodd y fersiwn Gymraeg (ar sail y cofnodion a gadwyd gennych yn unol â safon 152).	170 (2) (b) 170 (2) (c) 152
Recriwtio i Swyddi Gwag Nifer y swyddi newydd a'r swyddi gwag a hysbysebwyd gennych yn ystod y flwyddyn a gategoreiddiwyd fel swyddi sy'n gofyn: (i) bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol (ii) bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg pan benodir i'r swydd (iii) bod sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol (iv) nad oedd sgiliau yn y Gymraeg yn angenrheidiol (ar sail y cofnodion a gadwyd gennych yn unol â safon 154);	170 (2) (ch) 154

Ar Ebrill 1 2016, mabwysiadodd y Cyngor Gynllun Cydraddoldeb Strategol 2016-2020 diweddaedig. Mae pedwar o'r Amcanion Cydraddoldeb Strategol yn cynnwys yn benodol materion y Gymraeg, sef:

Amcanion Cydraddoldeb Strategol 4	-	Gwella Mynediad Cyfathrebu
Amcanion Cydraddoldeb Strategol 6	-	Cydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg
Amcanion Cydraddoldeb Strategol 10	-	Amrywiaeth yn y Gweithle
Amcanion Cydraddoldeb Strategol 11	-	Cydymffurfiaeth Gorfforaethol

Mae Cabinet a Thîm Rheoli Corfforaethol y Cyngor wedi bod yn cymryd rhan weithredol mewn trafodaethau a dadleuon ynghylch Safonau'r Gymraeg ers mis Ionawr 2014, ac wedi derbyn nifer o adroddiadau a chyflwyniadau er mwyn sicrhau eu bod wedi'u hysbysu'n llawn ynghylch cynnydd cyn y dyddiad Hysbysiad Cydymffurfio terfynol, sef 23ain Ionawr 2017.

Hoffwn dynnu sylw at y llwyddiannau gwaith canlynol o 2019-2020, sy'n cynnwys:

- **Safoni'r Rhestr Enwau Lleoedd** - Gwaith a wnaed gyda Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg i adolygu a chytuno ar restr safonol o enwau lleoedd ar gyfer y Fwrdeistref Sirol. Mae'r rhestr yn cymryd defnydd lleol, hanes, ynganiad, gramadeg a sillafiad. Mae'r gwaith hwn, a ddechreuwyd yn ystod haf 2018 ac a ddaeth i ben yn ystod hydref 2019, wedi cynnwys cyflwyno tystiolaeth o ddefnydd lleol ac ynganiad enwau lleoedd yn y Fwrdeistref Sirol i banel o arbenigwyr. Mae'r gwaith wedi cael ei ystyried yn arfer gorau yng Nghymru ac roedd y deialog agored a chefnogol rhwng y Cyngor a staff y Comisiynydd yn allweddol. Mae cael rhestr gytûn yn sicrhau cysondeb yn y ffordd y mae enwau lleoedd lleol yn cael eu sillafu a'u hynganu yn y dyfodol.
- **Adroddiad Sicrwydd Comisiynydd y Gymraeg 2018-2019** - Soniwyd am Gyngor Caerffili yn adroddiad sicrwydd blynyddol Comisiynydd y Gymraeg 'Hawlio Cyfleoedd'. Mae'r adroddiad yn cyfeirio at yr archwiliad o'n Gwasanaethau Cymraeg, y gwnaethom gomisiynu Menter Iaith Caerffili i'w gynnal, gyda'r canlyniadau yn cael eu defnyddio i nodi bylchau a dathlu llwyddiannau.

Mae ein gwaith partneriaeth gyda Menter Iaith Caerffili yn parhau trwy gysylltiadau o fewn Strategaeth y Gymraeg ac mae'n hynod werthfawr wrth gyflenwi rhai gwasanaethau e.e. comisiynwyd Menter Iaith Caerffili gan ein Gwasanaeth Twristiaeth i wneud cyhoeddiadau dros systemau sain yng ngŵyl y Caws Mawr 2019, fel eu bod yn ddwyieithog ac yn cydymffurfio â'r safonau perthnasol.

- **Cwynion ac Ymchwiliadau** – Cofnodwyd ond 1 cwyn a derbyniwyd 7 cais am wasanaeth ynglŷn â'r Gymraeg yn ystod 2019-2020. Gweler **Adran 2**. Rydym hefyd wedi defnyddio'r adran hon o'r adroddiad i ddarparu gwybodaeth sy'n ymwneud ag Ymchwiliadau Comisiynydd y Gymraeg. Trwy gydol 2019-2020 cawsom 0 ymchwiliad newydd, sy'n anhygoel ac yn dangos bod y gwaith a wnaed i gydymffurfio gyda'r Safonau yn dechrau dod i rym.

Mewn blynyddoedd blaenorol, rydym wedi defnyddio Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg fel cyfle i roi'r wybodaeth ddiweddaraf am y cynnydd sy'n cael ei wneud yn erbyn yr holl gamau a nodwyd yn Strategaeth y Gymraeg. O ystyried y sefyllfa genedlaethol o ran

Coronafeirws ar adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn, mae'n anodd casglu gwybodaeth gan bawb sy'n ymwneud â chyflawni'r strategaeth. Felly rydym wedi penderfynu gohirio adrodd ar gynnydd tan hydref 2020, ac rydym yn rhagweld y byddwn wedi cael yr amser hefyd i adolygu a diweddarau'r camau a osodwyd yn wreiddiol i gadw'r ddogfen yn gyfredol.

Caiff yr adroddiad blynyddol hwn ei gyhoeddi ar-lein erbyn 30 Mehefin 2020.

Mae hefyd ar gael i'w lawr lwytho mewn fformat pdf ar wefan y Cyngor ar y dudalen benodol ar yr iaith Gymraeg ar www.caerffili.gov.uk/cydraddoldeb <<https://www.caerphilly.gov.uk/My-Council/Strategies,-plans-and-policies/Equalities/Welsh-language-Standards>>.

**Mae'r adroddiad hwn ar gael yn Saesneg, ac mewn ieithoedd neu fformatau eraill ar gais.
This report is available in English, and in other languages and formats on request.**

Safonau'r Gymraeg: Cynllun Gweithredu

Ers i Safonau'r Gymraeg gael eu cyflwyno ar 30 Mawrth 2016 rydym wedi datblygu Rhaglen Waith Cydymffurfio er mwyn sicrhau bod y gwasanaethau a darparwn yn unol â'r Safonau, bod staff yn ymwybodol o'u rhwymedigaethau a bod ganddynt y sgiliau iaith ofynnol lle y bo'n bosibl.

Crynoir y Rhaglen Waith Cydymffurfio isod:

Gohebiaeth Safonau 4, 5 a 7

Mae'r safonau hyn yn ymwneud â gohebiaeth sy'n gorfod bod yn ddwyieithog os nad ydym yn gwybod dewis iaith, neu'n anfon llythyrau at nifer o bobl ynglŷn â'r un pwnc. Rhaid i ni sicrhau bod y papur pennawd hefyd yn cydymffurfio.

Camau a gymerwyd

- TAFLEN FFEITHIAU ar gyfer staff – Gohebiaeth Gyffredinol – 15/05/17
- Templed papur pennawd newydd eisoes ar gael

Ffôn – Safonau 8, 9, 11, 14, 16, 17, 19, 20, 21 a 22

Mae'r safonau hyn yn ymwneud â sut rydym yn delio â galwadau ffôn a bod cyfarchiad dwyieithog yn cael ei roi. Rhaid i staff feddu ar y sgiliau iaith berthnasol i ddelio â galwadau yn Gymraeg, ac os nad ydynt yn gallu, eu bod yn gwybod pwy yw'r siaradwyr Cymraeg sy'n gallu delio â'r mater, a sut i drosglwyddo galwadau. Os nad oes siaradwr Cymraeg ar gael i ddarparu'r wybodaeth bwnc-benodol, gellir cysylltu'r alwad â rhywun nad yw'n siarad Cymraeg.

Rhaid i ni ddatgan, pan rydym yn cyhoeddi prif rifau ffôn, ein bod yn croesawu galwadau yn Gymraeg a rhaid i'n holl systemau ffôn awtomataidd fod yn ddwyieithog.

Camau a gymerwyd

- TAFLEN FFEITHIAU ar gyfer staff – Cyfarchion dros y Ffôn – diweddarwyd 24/01/20
- Darparu hyfforddiant i staff i sicrhau eu bod yn gallu rhoi cyfarchion sylfaenol a darparu gwasanaethau derbynfa yn ein prif leoliadau
- Cyhoeddir croeso i alwadau ffôn Cymraeg yn **Newsline** ers rhifyn mis Mehefin 2017
- Darparwyd staff â stondinau desg sy'n Ganllawiau Cyfeirio Cyflym – 15/05/17
- Mae negeseuon ffôn awtomataidd ar gyfer manau gwasanaeth wedi'u recordio'n ddwyieithog
- Recriwtio siaradwr Cymraeg ychwanegol, trwy'r rhaglen brentisiaeth, sy'n rhannu ei amser rhwng y Ganolfan Gyswllt â phrif dderbynfa Tŷ Penallta
- Mae staff y Ganolfan Gyswllt wedi cael protocol diweddaredig ar gyfer derbyn galwadau trwy gyfrwng y Gymraeg
- Rhoddyd gwybodaeth i'r Rhwydwaith Rheoli ynglŷn â'r canllawiau newydd sy'n ymwneud a Safon 11, a oedd i'w lledaenu i'r staff trwy'r Penaethiaid Gwasanaeth a'r Uwch Rheolwyr

Cyfarfodydd - Safonau 24, 24A, 27, 27A, 27D, 29 a 29A

Mae'r safonau hyn yn ymwneud â sut yr ydym yn gwahodd unigolion i gyfarfodydd a phryd y mae'n rhaid i ni gynnig cyfle iddynt ddefnyddio'r Gymraeg. Os dymunant, rhaid i ni wedyn drefnu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd er mwyn hwyluso'r cyfarfod hwnnw.

Os ydych yn gwahodd mwy nag un unigolyn i gyfarfod, rhaid gofyn i bawb a ydynt yn dymuno defnyddio'r Gymraeg. Fodd bynnag, os bydd o leiaf 10% yn dymuno defnyddio'r Gymraeg, yna rhaid trefnu cyfieithu ar y pryd. Os yw'n llai na 10%, rhaid rhoi gwybod i'r siaradwyr Cymraeg nad yw'n ofynnol ar yr achlysur hwn i ni fodloni eu cais i siarad Cymraeg yn y cyfarfod.

Os bydd y cyfarfod â'r unigolyn o ran ei les, a'i fod yn dymuno siarad Cymraeg, yna rhaid darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd er mwyn i'r unigolyn allu siarad yn ei ddewis iaith. Rhaid cynnal cyfarfodydd lles gyda chyfieithu ar y pryd os bydd unrhyw un sy'n mynychu wedi gofyn iddynt ddefnyddio'r Gymraeg.

Camau a gymerwyd

- TAFLEN FFEITHIAU ar gyfer staff – Cyfarfodydd ag Unigolion – 15/05/17
- Wrth wahodd unigolion i gyfarfod mae'n ofynnol i wasanaethau gynnwys brawddeg safonol yn gofyn am eu dewis iaith ac os ydynt yn dymuno defnyddio neu gynnal y cyfarfod drwy gyfrwng y Gymraeg

Cyfarfodydd a Digwyddiadau Cyhoeddus – Safonau 30, 31, 32, 33, 34, 35 a 36

Rhaid i unrhyw hysbyseb neu hysbysiad sy'n rhoi cyhoeddusrwydd i gyfarfod cyhoeddus/digwyddiad/gweithgaredd ddatgan y gellir defnyddio'r Gymraeg.

Rhaid i unrhyw wahoddiad i gyfarfod cyhoeddus/digwyddiad/gweithgaredd cael ei anfon yn Gymraeg ac yn Saesneg a rhaid i'r holl ddeunydd a arddangosir yn y cyfarfod cyhoeddus fod yn ddwyieithog, Cymraeg yn gyntaf.

Rhaid gofyn i unrhyw siaradwyr mewn cyfarfod cyhoeddus/digwyddiad/gweithgaredd a ydynt am ddefnyddio'r Gymraeg, ac os felly rhaid trefnu cyfieithu ar y pryd. Rhaid hysbysu ar lafar i bawb sy'n mynychu cyfarfod cyhoeddus/digwyddiad/gweithgaredd bod croeso iddynt ddefnyddio'r Gymraeg a bod cyfieithu ar y pryd ar gael i'r di-Gymraeg.

Camau a gymerwyd

- TAFLEN FFEITHIAU ar gyfer staff – Cyfarfodydd Cyhoeddus – 15/05/17
- TAFLEN FFEITHIAU ar gyfer staff – Trefnu Digwyddiad – 15/05/17
- Mae Fframwaith Cyfieithu a Dehongli ar waith ers mis Mai 2017 ar gyfer ceisiadau cyfieithu ar y pryd

Agendâu, Cofnodion a Dogfennau Cyhoeddus eraill – Safonau 41 a 47

Mae'r Safonau hyn yn ymwneud â chynhyrchu'r dogfennau canlynol yn Gymraeg;

- Agendâu a chofnodion ar gyfer y Cabinet
- Agendâu a chofnodion ar gyfer y Pwyllgor Craffu Addysg Gydol Oes a'r Cyngor Llawn

Yn ychwanegol os cynhyrchir dogfen er defnydd y cyhoedd, ac nad yw'n cael ei dal gan unrhyw safon arall, rhaid ei chynhyrchu yn Gymraeg os yw'r testun yn awgrymu y dylid ei gynhyrchu yn Gymraeg, neu os yw'r gynulleidfa a ragwelir a'u disgwyliadau yn awgrymu y dylid ei gynhyrchu yn Gymraeg e.e. adroddiadau sy'n ymwneud ag addysg cyfrwng Cymraeg.

Camau a gymerwyd

- Mae llunio agendâu a chofnodion ar gyfer y Cabinet, Pwyllgor Craffu Addysg Gydol Oes a'r Cyngor Llawn yn Gymraeg yn arfer cyfredol

Cyhoeddiadau Cyffredinol – Safonau 42, 43, 44, 45, 46 a 47

Mae'r Safonau hyn yn ymwneud â'r canlynol sy'n cael eu cynhyrchu yn Gymraeg os ydynt ar gyfer y cyhoedd neu er mwyn rhoi gwybodaeth i'r cyhoedd;

- trwyddedau, tystysgrifau, llyfrynau, taflenni, pamffledi, cardiau, polisïau, strategaethau, adroddiadau blynyddol, cynlluniau corfforaethol, canllawiau, codau ymarfer neu unrhyw reolau sy'n berthnasol i'r cyhoedd

Rhaid i unrhyw ddatganiad yr ydym yn ei roi i'r wasg fod yn ddwyieithog oni bai bod y datganiad yn cael ei gyhoeddi yn ystod "argyfwng" fel y'i diffinnir yn adran 1 o'r Ddeddf Argyfyngau Sifil Posibl 2004.

Os cynhyrchir dogfen er defnydd y cyhoedd, ac nad yw'n cael ei dal gan unrhyw safon arall rhaid ei chynhyrchu yn Gymraeg os, yw'r pwnc dan sylw yn awgrymu y dylid ei chynhyrchu yn Gymraeg neu os yw'r gynulleidfa a ragwelir a'u disgwyliadau o'r gynulleidfa yn awgrymu y dylid ei gynhyrchu yn Gymraeg.

Camau a gymerwyd

- Mae cynhyrchu trwyddedau, tystysgrifau, llyfrynau, taflenni, pamffledi, cardiau, polisïau, strategaethau, adroddiadau blynyddol, cynlluniau corfforaethol, canllawiau, codau ymarfer neu unrhyw reolau sy'n berthnasol i'r cyhoedd, yn Gymraeg, eisoes yn arfer cyfredol
- Mae'r Tîm Cyfathrebu yn ymwybodol o'r datganiadau cyhoeddus a gaiff eu cyhoeddi

Dogfennau Ymgynghori - Safonau 44, 91, 92 a 93

Rhaid i'r dogfennau ymgynghori fod yn ddwyieithog a rhaid iddynt ystyried a gofyn am sylwadau arnynt;

1. Pa effeithiau, boed yn gadarnhaol neu'n negyddol, y byddai'r cynnig yn ei gael ar; neu
 2. sut y gellid datblygu neu ddiwygio'r cynnig fel y byddai'n cael effeithiau cadarnhaol neu fwy positif ar; neu
 3. sut y gellid datblygu neu ddiwygio'r cynnig fel na fyddai'n cael effeithiau negyddol, neu fel y byddai'n cael effeithiau negyddol llai ar;
- a) y cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg
b) beidio â thrin yr iaith Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg

Camau a gymerwyd

- Mae Canllawiau Ymgynghori a Monitro ar waith ac yn cyfeirio at yr iaith Gymraeg. Mae'r ddogfen hon yn cael ei diwygio ar hyn o bryd
- Mae Rhestr Wirio'r Iaith Gymraeg wrth Ymgynghori yn cael ei chreu fel bod swyddogion sy'n cynnal ymarferion ymgynghori yn ymwybodol o'u rhwymedigaethau
- Mae cwestiynau wedi'u gwreiddio yn y broses asesu effaith yn gofyn a yw ystyriaethau wedi cael eu rhoi i'r Gymraeg yn y broses ymgynghori

Gwefan, Cyfryngau Cymdeithasol a Dyfeisiau Electronig - Safonau 52, 56, 58 a 60

Rhaid i bob tudalen ar wefan y Cyngor fod yn ddwyieithog, yn gwbl weithredol ac nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r tudalennau Saesneg. Rhaid i'r rhyngwyneb a'r dewislenni ar y tudalennau fod yn ddwyieithog.

Rhaid i unrhyw gyfrifon cyfryngau cymdeithasol sy'n perthyn i'r Cyngor beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Rhaid i beiriannau hunanwasanaeth beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg e.e. peiriannau tocynnau parcio.

Camau a gymerwyd

- Cwblhawyd archwiliad o'r wefan gyfan a'i hymarferoldeb ym mis Medi 2019
- Hysbysu'r staff o ran y broses ar gyfer cyhoeddi gwybodaeth ddwyieithog ar wefan y Cyngor
- Mae'r canllawiau ar ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol yn cynnwys adran ar Safonau'r Gymraeg a gofynnwyd i'r rhai â chyfrifon gydnabod y gofynion i gydymffurfio. Bydd y gwaith monitro yn dechrau cyn bo hir a bydd y rhai nad ydynt yn cydymffurfio yn cael eu hatgoffa o'u rhwymedigaethau
- Mae peiriannau parcio yn cynnig dewis iaith i bobl
- Dechreuwyd archwiliad o'r cyfrifon cyfryngau cymdeithasol corfforaethol ym mis Mawrth 2020 – gwaith yn mynd rhagddo ac atgoffir staff am gydymffurfio a Safonau'r Gymraeg.
- Peiriant coffi hunanwasanaeth yn Nhŷ Penallta yn hollol ddwyieithog

Arwyddion Cyhoeddus – Safon 62, 67, 70, 141, 142 a 143

Rhaid i arwyddion newydd ac adnewyddedig fod yn ddwyieithog a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg a rhaid lleoli'r Gymraeg felly mae'n debygol o gael ei darllen yn gyntaf.

Camau a gymerwyd

- Mae arwyddion newydd ac adnewyddedig yn cydymffurfio
- TAFLEN FFEITHIAU – Arwyddion – 15/05/17
- Dychwelir yr holl waith cyfieithu a dderbynnir yn y fformat cywir. Mae hyn yn arfer cyfredol

Ymwelwyr i Adeiladau – Safonau 64, 65, 65A, 67 a 68

Rhaid darparu gwasanaeth dwyieithog yn y dderbynfa yn adeiladau canlynol y Cyngor rhaid peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg;

- Tŷ Penallta
- Llyfrgelloedd Bargod, Rhisga, Rhymni, Coed Duon, Caerffili ac Ystrad Mynach;
- Canolfan Croeso Caerffili;
- Maenordy Llancaiach Fawr;
- Gwasanaethau Cofrestru;
- Canolfannau Hamdden Caerffili, Heolddu, Trecelyn a Rhisga.

Rhaid arddangos arwyddion ar dderbynfeydd sy'n datgan y gellir defnyddio'r Gymraeg. Rhaid i staff sy'n siarad Cymraeg mewn derbynfeydd arddangos bathodyn yn datgan eu bod yn gallu siarad Cymraeg.

Camau a gymerwyd

- Cwblhawyd y rhaglen hyfforddi ar gyfer staff yn y dderbynfa yn Nhŷ Penallta a'r Ganolfan Gyswilt. Mae mwy o hyfforddiant yn cael ei gyflwyno ynghyd â chymorth parhaus
- Cymraeg Gwaith - cwrs ar-lein 10-awr wedi'i gyflwyno i staff ers mis Medi 2018
- Mae pob lleoliad a restrwyd o dan Safon 64 wedi cael y poster i'w arddangos yn y dderbynfa yn nodi bod gwasanaeth Cymraeg ar gael
- Gwybodaeth ar gael i staff ar Borthol yr Uned Polisi Corfforaethol
- Mae pob dysgwr a siaradwr Cymraeg wedi derbyn lanyard neu fathodyn Iaith Gwaith
- Poster Iaith Gwaith wedi'u hailddosbarthu i'w harddangos yn y derbynfeydd

Dyfarnu Grantiau – Safonau 71, 72 a 72A

Rhaid i ffurflenni cais am grantiau fod yn ddwyieithog. Rhaid i unrhyw beth a gyhoeddir am grant ddatgan y gellir cyflwyno ceisiadau yn Gymraeg ac na fyddant yn cael eu trin yn llai ffafriol na'r Saesneg, mae hyn yn cynnwys amserlenni a bennwyd ar gyfer asesiad ac ati.

Camau a gymerwyd

- TAFLEN FFEITHIAU ar gyfer staff – Grantiau – 15/07/17
- Edrychodd Adolygiad Thematig Comisiynydd y Gymraeg ar y broses o ddyfarnu grantiau. Mae'r rhan fwyaf o'r gwasanaethau yn cydymffurfio ac mae'r rhai nad oeddent yn cydymffurfio wedi'u cynghori yn unol â hynny. Dywedwyd wrthynt hefyd i ofyn am ddewis iaith yr ymgeisydd ac i gyhoeddi'r ffurflenni yn yr iaith honno neu i'w cyhoeddi'n ddwyieithog

Cyrsiau Addysg - Safonau 84 ac 86

Rhaid i gyrsiau addysg gael eu cynnig yn Gymraeg oni bai bod asesiad o dan Safon 86 wedi'i gynnal.

Camau a gymerwyd

- Gofyn i bobl a ydynt yn dymuno derbyn y cwrs yn Gymraeg ar adeg cofrestru neu holi ac yna asesu'r galw am y cwrs drwy gyfrwng y Gymraeg

Systemau Sain Gyhoeddus - Safon 87

Rhaid i bob systemau sain gyhoeddus fod yn ddwyieithog gyda'r Gymraeg yn gyntaf.

Camau a gymerwyd

- Mae'r negeseuon Prawf Larwm Tân a Munud o Ddistawrwydd yn ddwyieithog
- Gwacáu mewn Argyfwng – Saesneg yn unig
- Gofynnwyd i Dwristiaeth edrych ar eu rhaglen ddigwyddiadau a'r angen i sicrhau bod pob cyhoeddiad cyhoeddus yn ddwyieithog, Cymraeg yn gyntaf
- Digwyddiad y Caws Mawr 2020 – Gwnaethpwyd cyhoeddiadau dros systemau sain yn ddwyieithog
- Mae negeseuon cyfarch cyhoeddus awtomataidd Llyfrgelloedd yn cydymffurfio'n llawn

Llunio Polisi - Safonau 88, 89 a 90

Rhaid i bolisiau newydd, diwygiedig neu sydd wedi'u hadolygu ystyried yr effaith y bydd y polisi'r ei chael ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg ac ni ddylai drin y Gymraeg yn llai ffafriol.

Camau a gymerwyd

- Diweddarwyd y Canllawiau o ran Goblygiadau Cydraddoldeb mewn Adroddiadau Pwyllgor i gynnwys cyfeiriad at y Gymraeg

Tudalennau Mewnwyd / Rhyngwyd - Safonau 122 a 124

Rhaid i hafan y fewnwyd fod yn ddwyieithog, dylai weithredu'n llawn a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. Rhaid i dudalennau Saesneg nodi bod tudalen Gymraeg cyfatebol ar gael, gyda dolen os yw'n berthnasol.

Cam Gweithredu

- Nid yw mewnwyd ddwyieithog yn arfer cyfredol. Mae tudalen benodol ar yr iaith Gymraeg ar Borthol yr Uned Polisi Corfforaethol er mwyn i staff gael mynediad at wybodaeth

Hyfforddiant Iaith Gymraeg a Chyfathrebu â Staff – Safonau 128, 129, 130, 133, 134 a 135

Mae'n rhaid i ni ddarparu hyfforddiant Cymraeg i staff os yw'n cael ei ddarparu yn Saesneg ar; recriwtio, rheoli perfformiad, cwynion, disgyblu, cynefino, delio â'r cyhoedd, iechyd a diogelwch, ar ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyfarfodydd, cyfweiliadau, cwynion ac yn ystod gweithdrefnau disgyblu.

Rhaid rhoi cyfleoedd i staff mewn oriau gwaith i dderbyn gwersi Cymraeg sylfaenol ac i weithwyr sy'n rheoli eraill dderbyn hyfforddiant ar ddefnyddio'r Gymraeg yn eu rôl fel rheolwyr.

Rhaid i ni roi gwybodaeth i weithwyr newydd am yr iaith Gymraeg a thestun neu logo i weithwyr sy'n siarad Cymraeg eu defnyddio mewn llofnodion e-bost sy'n dangos eu bod yn barod i ddefnyddio'r Gymraeg, boed yn rhugl neu fel dysgwr.

Rhaid i fersiwn Cymraeg o fanylion cyswllt mewn negeseuon e-bost a negeseuon Allan o'r Swyddfa fod yn Gymraeg hefyd.

Cam Gweithredu

- TAFLEN FFEITHIAU ar gyfer staff - Adnoddau Dynol - 15/05/17
- Os bydd unrhyw geisiadau am hyfforddiant yn cael eu derbyn byddem yn gweithio gyda chynghorau cyfagos i wneud cyrsiau'n hyfyw
- Cyflwynwyd rhaglen hyfforddiant iaith Gymraeg blynyddol ers 1999, sy'n cynnig amrywiaeth o gyrsiau gwahanol i staff, sy'n cynnwys cyrsiau ar-lein, hunan-astudio, preswyl ac wythnosol. Mae 223 o ddysgwyr wedi ymgymryd â hyfforddiant iaith Gymraeg yn ystod 2019-2020
- Dylid cynnwys gwybodaeth am y Gymraeg mewn pecynnau cynefino adnoddau dynol
- Mae'r Tîm Cydraddoldeb, y Gymraeg ac Ymgynghori yn rhan o raglen sefydlu'r gwasanaethau cymdeithasol i ddechreuwyd newydd
- Mae TG wedi rhoi llofnod dwyieithog awtomatig i bob aelod o staff ar gyfer e-byst
- Nid yw TG wedi gallu cyn-boblogi neges e-bost dwyieithog, felly crëwyd stondinau desg i bob aelod o staff er mwyn codi ymwybyddiaeth o'r gofyniad i sicrhau bod eu neges Allan o'r Swyddfa yn ddwyieithog.

Arwyddion Gweithle – Safonau 141, 142 a 143

Rhaid i arwyddion newydd ac adnewyddedig fod yn ddwyieithog a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, a rhaid gosod y Gymraeg fel mae'n debygol o gael ei darllen yn gyntaf.

Cam Gweithredu

- Mae pob arwydd sy'n wynebu'r cyhoedd yn ddwyieithog ac os cynhyrchir rhai newydd neu adnewyddedig mae'r Gymraeg yn gyntaf

Strategaeth y Gymraeg – Safonau 145 a 146

Mae'n rhaid i ni gynhyrchu a chyhoeddi strategaeth 5-mllynedd ar y wefan sy'n nodi sut rydym yn cynnig hyrwyddo'r Gymraeg a hwyluso'i defnydd yn ehangach yn y fwrdeistref sirol. Rhaid i'r Strategaeth gynnwys –

(a) targed (o ran y ganran o siaradwyr yn eich ardal) ar gyfer cynyddu neu gynnal nifer y siaradwyr Cymraeg yn eich ardal erbyn diwedd y cyfnod 5 mlynedd o dan sylw, a

(b) datganiad yn nodi sut yr ydych yn bwriadu cyrraedd y targed hwnnw; a rhaid i chi adolygu'r strategaeth a chyhoeddi fersiwn ddiwygiedig ar eich gwefan o fewn 5 mlynedd i gyhoeddi strategaeth (neu gyhoeddi strategaeth ddiwygiedig).

Camau a gymerwyd

- Lansiodd y Strategaeth yn Ffiliwest 2017 gan y Gweinidog dros Addysg Gydol Oes a'r Gymraeg
- Datblygwyd cynllun gweithredu ar y cyd â phartneriaid mewn mudiadau Cymraeg lleol, drwy Fforwm y Gymraeg (gweler Atodiad 1)
- Cyflwynir adroddiad cynnydd bob blwyddyn i'r Cabinet. Mae'r adroddiad ar gyfer eleni wedi cael ei ohirio tan hydref 2020 oherwydd y Coronafeirws
- Mae angen diwygio a diweddarau'r targedau a osodwyd yn wreiddiol, gan fod rhai wedi'u bodloni eisoes. Bydd y gwaith diwygio a diweddarau yn cael ei gwblhau yn ystod hydref 2020.
- Mabwysiadwyd y Strategaeth gan Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Caerffili ym mis Rhagfyr 2018

Rhoi Cyhoeddusrwydd i Gydymffurfiaeth – Safonau 161, 167 a 163

Rhaid i ni gyhoeddi dogfen ar y wefan sy'n datgan y safonau llunio polisi y mae'n rhaid i ni gydymffurfio â hwy a sut y gwnawn hynny a rhaid i hwn fod ar gael ym mhob swyddfa sydd ar agor i'r cyhoedd.

Rhaid i ni gyhoeddi dogfen ar y wefan sy'n nodi'r safonau gweithredu y mae'n rhaid inni gydymffurfio â hwy a sut y gwnawn hynny a rhaid i hwn fod ar gael ym mhob swyddfa sydd ar agor i'r cyhoedd.

Rhaid i ni gael trefniadau ar waith i oruchwylio cydymffurfiaeth â'r safonau llunio polisi, cyhoeddi'r trefniadau ar y wefan a sicrhau bod y ddogfen ar gael ym mhob swyddfa sydd ar agor i'r cyhoedd.

Camau a gymerwyd

- Gweler [Adroddiad Hysbysiad Cydymffurfio CBSC 30.03.16](#) ar y wefan
- Mae'r Hysbysiad Cydymffurfio ar y wefan er mwyn caniatáu i unrhyw ymholiadau gan y cyhoedd gael eu trin drwy gael mynediad at y rhyngwyd ar eu rhan

Cwynion – Safonau 147, 148, 149, 156, 158 (2), 162, 164 (2), 168 (a), 170 (2)(d)

Rhaid i ni gadw cofnod o nifer y cwynion a dderbyniwyd sy'n ymwneud â chydymffurfio â'r Safonau.

Camau a gymerwyd

- Adroddir yn flynyddol yn Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg, a gyhoeddir ar wefan y Cyngor erbyn 30 Mehefin bob blwyddyn

Sgiliau Iaith Staff – Safonau 151 a 170 (2) (a)

Mae'n rhaid i ni gadw cofnod (yn dilyn asesiad) o nifer y cyflogeion sydd â sgiliau iaith Gymraeg ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol i gynnwys y lefel sgiliau.

Hyfforddiant Iaith Gymraeg – Safonau 152, 170 (2) (b) a 170 (2) (c)

Rhaid i ni gadw cofnod o nifer y staff sy'n mynychu cyrsiau hyfforddiant drwy gyfrwng y Gymraeg a chanran cyfanswm nifer y staff a fynychodd gwrs Gymraeg.

Recriwtio – Safonau 154, 170 (2) (ch) a 154

Rhaid cadw cofnod o nifer y swyddi newydd a'r swyddi gwag a hysbysebwyd gennych yn ystod y flwyddyn a gategoreiddiwyd fel swyddi sy'n gofyn:

- (a) bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol
- (b) bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg pan benodir i'r swydd
- (c) bod sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol
- (ch) nad oedd sgiliau yn y Gymraeg yn angenrheidiol

Camau a gymerwyd

- ***Sgiliau Iaith Staff, Darpariaeth Hyfforddiant a Recriwtio Iaith Gymraeg:*** Caiff y rhain eu hadrodd arnynt yn flynyddol yn Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg, a gyhoeddir ar wefan y Cyngor erbyn y 30 Mehefin bob blwyddyn

2. Cwynion gan Aelodau'r Cyhoedd

Mae **Amcan Cydraddoldeb Strategol 11 - Cydymffurfiaeth Gorfforaethol** yn ymrwmo'r Cyngor i fonitro cwynion ynghylch Cydraddoldeb a'r Gymraeg, a chyhoeddwyd canllawiau ar gyfer staff ar Borthol y staff ac ar y wefan allanol, sy'n rhoi manylion ynghylch sut y dylai staff ymdrin â'r materion hyn.

Yn ystod 2019-2020, derbyniwyd **7** cais am wasanaeth a **1** cwyn yn ymwneud â'r Gymraeg. Roedd yr **1** cwyn yn ymwneud â llythyr gwybodaeth Covid-19 a gafodd ei dosbarthu i bob trigolyn yn uniaith Saesneg. Gwnaed penderfyniad strategol oherwydd natur brys y wybodaeth am Covid; penderfynwyd y bydd pob darn o wybodaeth yn glŷn â'r mater hwn yn cael ei gyhoeddi yn uniaith Saesneg. Ymatebwyd i'r gŵyn o fewn amserlenni corfforaethol. Mae'r holl ddogfennau a negeseuon cyfryngau cymdeithasol eraill sy'n gysylltiedig â'r argyfwng Coronafeirws presennol yn gwbl ddwyieithog.

Roedd y **7** cais am wasanaeth yn cynnwys problemau gyda gwasanaethau digidol ar-lein ar ein gwefan a diffyg ymwybyddiaeth a sgiliau Cymraeg ymhlith y staff wrth ymdrin â galwadau, e-byst ac ymholiadau wyneb yn wyneb. Trafodwyd y ceisiadau am wasanaeth gyda'r meysydd gwasanaeth priodol ac mae unrhyw faterion wedi cael eu datrys neu yn cael eu datrys ar hyn o bryd trwy godi ymwybyddiaeth staff, hyfforddiant y Gymraeg neu ddiwygiadau i systemau digidol ar-lein lle nodwyd problemau.

Diffiniadau Cyffredinol

Mae cwynion corfforaethol yn gwynion o ganlyniad i fethiant o ran proses neu fethiant i weithredu polisi'r Cyngor yn gywir. Mae'r rhain yn gwynion a allai, yn y pen draw, gael eu hanfon at yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus neu at Gomisiynydd y Gymraeg, er enghraifft.

Caiff materion cod ymddygiad yn ymwneud ag ymddygiad neu agwedd staff eu trin drwy gyfrwng prosesau Adnoddau Dynol mewnol. Fodd bynnag, mae cwynion ynghylch Cydraddoldeb a'r Gymraeg yn rhywfaint o hybrid, oherwydd gall methiant proses fod o ganlyniad i agweddau neu farn aelod o staff tuag at grŵp penodol, er enghraifft.

Cwynion yn ôl Cyfadrn

CYFADRAN	IAITH GYMRAEG
Cymunedau	0
Addysg a Gwasanaethau Corfforaethol	1
Gwasanaethau Cymdeithasol a Thai	0
CYFANSYMAU	1

Ymchwiliadau Comisiynydd y Gymraeg

Yn 2019-2020 cawsom **0** ymchwiliad newydd gan Gomisiynydd y Gymraeg, ac roedd **1** a oedd yn parhau o'r flwyddyn ariannol flaenorol, ac mae manylion y rhain wedi'u rhestru ar y tudalennau canlynol;

Ymchwiliadau sy'n mynd rhagddynt ers 2018-2019

CSG304

MANYLION YR YMCHWILIAD	CANLYNIAD
<p>Derbyniodd Comisiynydd y Gymraeg gŵyn gan aelod o'r cyhoedd yn honni;</p> <ul style="list-style-type: none">y cafodd ffurflen adrodd Cyngor a Chymorth Gwybodaeth ar-lein ar wefan y cyngor ei chyflwyno yn Gymraeg ac nad yw wedi derbyn ymateb. Hefyd bod rhywfaint o'r testun ar y dudalen we yn uniaith Saesneg.	<p>Penderfynodd yr ymchwiliad...</p> <ul style="list-style-type: none">Safon 1 – Ni wnaeth CBSC fetu â chydymffurfio â Safon 1 yn yr achos hwn. Sail y penderfyniad oedd bod y Cyngor wedi darparu ymateb Cymraeg i ohebiaeth ddyddiedig 22/12/2017 yn unol â gofynion Safon 1Safon 52 – Methodd CBSC â chydymffurfio â Safon 52 ar y sail bod testun uniaith Saesneg yn ymddangos ar un o dudalennau Cymraeg y Cyngor ar y we yn Rhagfyr 2017
DIWEDDARIAD	
<p>Roedd yr adroddiad arfaethedig a gawsom ar 30/10/18 yn amlinellu penderfyniad yr ymchwiliad hwn a'r camau pellach y mae'n ofynnol i'r Cyngor ymgymryd â hwy:</p> <ol style="list-style-type: none">Cynnal adolygiad o'r wefan er mwyn sicrhau bod testun pob tudalen ar y wefan ar gael yn Gymraeg.Cymryd camau i sicrhau bod staff sy'n gyfrifol am gynnwys y wefan yn ymwybodol o ofynion Safon 52.Paratoi a darparu canllawiau i'r staff sy'n gyfrifol am lwytho a monitro cynnwys y wefan er mwyn sicrhau eu bod yn cydymffurfio â Safon 52.Darparu digon o dystiolaeth ysgrifenedig i fodloni Comisiynydd y Gymraeg ein bod wedi cwblhau camau gorfodi 1 – 3. <p>Y dyddiad cau gwreiddiol i gwblhau'r camau ac ymateb oedd 11.07.19. Ysgrifennom at y Comisiynydd yn gofyn am estyniad o 3 mis i gwblhau'r gwaith.</p> <p>Gwaith wedi'i gwblhau a'r ymateb terfynol wedi'i anfon ar 30.09.19.</p>	

CSG487

MANYLION YR YMCHWILIAD	CANLYNIAD
<p>Derbyniodd Comisiynydd y Gymraeg gŵyn gan aelod o'r cyhoedd yn honni;</p> <ul style="list-style-type: none">mewn cwyn, dyddiedig 16/01/19, bod yr achwynydd wedi cysylltu â'r Cyngor ar 15:00 ar 08/01/19 ynghylch ymholiad treth y cyngor ar 01443 815 588 ac nad oedd yn gallu trafod ei ymholiad yn Gymraeg.	<p>Anfonwyd ymateb at Gomisiynydd y Gymraeg ar 21/01/19 yn cadarnhau mai CBSC sy'n gyfrifol am ddarparu'r gwasanaeth.</p> <p>Daeth y Cylch Gorchwyl a'r Hysbysiad Tystiolaeth i law.</p>
DIWEDDARIAD	
<p>Daeth Adroddiad Terfynol gan y Comisiynydd i law ar 17.12.19, ac amlinellwyd y camau pellach canlynol gydag amserlen o 4 mis;</p> <ol style="list-style-type: none">Rhaid i'r Cyngor sicrhau bod aelodau staff o dîm y Switsfwrdd, sy'n derbyn galwadau gan bersonau sy'n dymuno i'r corff ddelio â hwy yn Gymraeg, yn gallu delio â galwadau yn eu cyfanrwydd yn Gymraeg:<ol style="list-style-type: none">hyd nes ei bod yn angenrheidiol trosglwyddo'r alwad i aelod o staff nad yw'n siarad Cymraeg sy'n gallu darparu gwasanaeth ar bwnc penodol; ahyd nes nad oes aelod o staff sy'n siarad Cymraeg ar gael i ddarparu gwasanaeth ar y pwnc penodol hwnnw.Rhaid i'r Cyngor adolygu a diwygio cynnwys y protocol ar gyfer sut i ddelio â galwadau Cymraeg sy'n cael eu derbyn i'r Switsfwrdd. Rhaid i'r Cyngor adolygu a diwygio'r protocol mewn modd sy'n golygu:<ul style="list-style-type: none">unwaith y mae'r Cyngor yn gwybod bod y person yn dymuno i'r Cyngor ddelio ag ef yn Gymraeg, bod yr aelod o staff sy'n derbyn yr alwad yn gallu cynnal sgwrs gychwynnol gyda'r person hwnnw (gan gynnwys medru sefydlu natur yr alwad) yn Gymraeg bob amser;nad yw'r aelod staff hwnnw'n trosglwyddo'r alwad i aelodau staff eraill er mwyn cynnal sgwrs gychwynnol gyda pherson yn Gymraeg;bod y protocol yn esbonio beth a ystyrir yn 'bwnc penodol' o fewn cyd-destun gwasanaethau'r Cyngor;bod y protocol yn esbonio sut y dylid ac y gellid adnabod a darganfod aelodau o staff sy'n siarad Cymraeg, ond fyddai hefyd yn gallu darparu gwasanaeth ar bynciau penodol o fewn cyd-destun gwasanaethau'r Cyngor;bod y protocol yn esbonio sut y dylid egluro i bersonau nad oes gwasanaeth Cymraeg ar gael, oherwydd nad oes aelod o staff sy'n siarad Cymraeg ar gael i ddarparu gwasanaeth ar y pwnc penodol hwnnw. Gellid darparu enghreifftiau o eiriad (yn Gymraeg) i'w defnyddio.Rhaid i'r Cyngor rannu'r protocol diwygiedig gyda staff y Switsfwrdd a rhoi hyfforddiant i'r staff ar sut i ddilyn y protocol.	

4. Rhaid i'r Cyngor adolygu a diwygio cynnwys y daflen ffeithiau i staff sy'n ymwneud â sut i ddelio â galwadau Cymraeg a dderbynnir yng nghanolfannau cyswllt, derbynfydd, neu ar brif rifau ffôn y Cyngor. Rhaid i'r Cyngor adolygu a diwygio'r daflen mewn modd sy'n golygu nad yw'n cyfleu'n ddiamod y gall staff ddelio â galwad yn Saesneg pan nad oes siaradwr Cymraeg ar gael i ddelio â'r alwad.
5. Rhaid i'r Cyngor rannu'r daflen ffeithiau ddiwygiedig gyda staff y Cyngor.
6. Rhaid i'r Cyngor ddarparu tystiolaeth ysgrifenedig sy'n bodloni Comisiynydd y Gymraeg ei fod wedi cwblhau camau gorfodi 1 - 5.

Fel rhan o'r dystiolaeth, rhaid i'r Cyngor roi diweddariad i'r Comisiynydd o'r camau penodol a gymerwyd i atal unrhyw fethiant i gydymffurfio a safon 11 rhag parhau neu gael ei ailadrodd, gan gynnwys:

- gwybodaeth ynghylch y graddau y mae'r rhaglen prentisiaid wedi llwyddo i sicrhau bod gan dîm y Switsfwrdd y sgiliau iaith Gymraeg digonol i gydymffurfio â gofynion safon 11;
- gwybodaeth ynghylch uchwraddio'r rhwydwaith teleffoni corfforaethol er mwyn hwyluso cydymffurfiaeth â gofynion safon 11.

Anfonwyd ymateb terfynol i'r Comisiynydd ar 09.04.20

3. Sgiliau Iaith Staff

Mae'r gallu i gofnodi materion yn ymwneud â'r Gymraeg yn nhermau data staff a dadansoddi yn rhan annatod o'r system gyflogres o fewn Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili. Dangosir ffigyrau diwedd y flwyddyn ariannol hyd at 31 Mawrth 2020 isod ac ar y dudalen nesaf.

O gymharu â'r llynedd, unwaith eto rydym wedi recordio siaradwyr Cymraeg ychwanegol ar y system AD ar draws bron pob maes gwasanaeth. Gellir esbonio'r cynnydd yn rhannol trwy broses fwy cadarn sydd ar waith i ddal y wybodaeth hon, e.e. ar y pwynt penodi.

Ar amser adrodd y llynedd, roedd cyfanswm nifer y staff a siaradwyr Cymraeg o fewn y sefydliad fel a ganlyn;

CYFANSYMIAU'R CYNGOR ar gyfer 2018-2019	Cyfanswm y Staff	Siaradwyr Cymraeg	%
	8533	1581	18.53

PROFFIL IEITHYDDOL Y GWEITHLU - GALLU YN Y GYMRAEG YN ÔL MAES GWASANAETH A RHUGLDER AR 31 MAWRTH 2020

i) FFIGYRAU STAFF CYFFREDINOL

<i>Cymunedau</i>	2019-2020			2018-2019		
	Cyfanswm y Staff	Siaradwyr Cymraeg	%	Cyfanswm y Staff	Siaradwyr Cymraeg	%
Gwasanaethau Cymunedol a Hamdden	762	135	17.71	811	101	12.45
Isadeiledd	236	31	13.13	234	24	10.25
Gwasanaethau Eiddo	61	17	27.86	59	17	28.81
Diogelu'r Cyhoedd	115	20	17.39	109	16	14.67
Adfywio a Chynllunio	338	53	15.68	346	39	11.27
<i>Cyfanswm</i>	1499	253	16.87	1551	194	12.51

<i>Addysg a Gwasanaethau Corfforaethol</i>	2019-2020			2018-2019		
	Cyfanswm y Staff	Siaradwyr Cymraeg	%	Cyfanswm y Staff	Siaradwyr Cymraeg	%
Gwasanaethau Gwella Busnes	968	142	14.66	966	127	13.15
Cyllid Corfforaethol	163	24	14.72	169	23	13.61
Gwasanaethau Cwsmeriaid a Digidol	133	24	18.04	145	19	13.10
Cynllunio a Strategaeth Addysg	171	41	23.97	171	35	20.47
Dysgu, Addysg a Chynhwysiant	463	96	20.73	489	88	17.99
Y Gyfraith a Llywodraethu	58	9	15.51	57	8	14.03
Gwasanaethau i Bobl	99	31	31.31	101	25	24.75
Ysgolion	3366	978	29.05	3425	899	26.25
<i>Cyfanswm</i>	5123	1285	25.08	5204	1161	22.31

<i>Gwasanaethau Cymdeithasol a Thai</i>	2019-2020			2018-2019		
	Cyfanswm y Staff	Siaradwyr Cymraeg	%	Cyfanswm y Staff	Siaradwyr Cymraeg	%
Gwasanaethau i Oedolion	1138	140	12.30	1139	127	11.15
Cymorth Busnes	6	2	33.33	6	2	33.33
Cartrefi Caerffili	502	66	13.14	517	63	12.18
Gwasanaethau i Blant	293	68	23.20	275	54	19.64
<i>Cyfanswm</i>	1941	276	14.21	1939	246	12.69

Cyfansymiau'r Cyngor ar gyfer 2019-2020	Cyfanswm y Staff	Siaradwyr Cymraeg	%
		8402	1796

NODIADAU

- Nid yw'r ffigyrau fesul maes gwasanaeth ar gyfer **Cyfanswm y Staff** a **Siaradwyr Cymraeg** yn gyfartal â'r cyfanswm cyffredinol fesul Cyfadran oherwydd bod gan rai aelodau o staff fwy nag un swydd yn y sefydliad a bod y swyddi hynny o fewn meysydd gwasanaeth gwahanol.

- Yn unol ag adroddiadau blaenorol, mae'r ffigurau yn **3 i)** uchod yn gyfansymiau nifer y bobl fesul cyfadran sydd wedi cwblhau'r ffurflen Sgiliau Ieithyddol gan nodi sgiliau Iaith Gymraeg.
- Mae'r ffigyrau a ddangosir yn **3 ii)** i **3 iv)** sy'n dilyn, yn cyfeirio at lefelau rhuglder siaradwyr Cymraeg fesul maes gwasanaeth ac ni ellir eu cymharu'n uniongyrchol â'r cyfansymiau a ddangosir yn **3 i)** oherwydd er enghraifft yn yr isadran Cyllid Corfforaethol (yr ail adran isod yn **3 ii)**), mae'r golofn "Lefel 4" yn cyfeirio at aelod staff sy'n gallu darllen, siarad, deall ac ysgrifennu at Lefel 4, ac nid tri aelod staff gwahanol.

ii) Cymunedau

Gwasanaethau Cymunedol a Hamdden	5	4	3	2	1	Dim Sgiliau	Heb Ddatgan
Gwrando/Siarad	14	9	6	15	86	5	0
Deall	14	10	8	15	71	15	2
Ysgrifennu	13	4	12	20	42	41	3
Cyfanswm Staff â Sgiliau Cymraeg	135						

Isadeiledd	5	4	3	2	1	Dim Sgiliau	Heb Ddatgan
Gwrando/Siarad	0	0	1	2	24	2	2
Deall	0	1	1	1	24	2	2
Ysgrifennu	0	0	1	2	16	8	4
Cyfanswm Staff â Sgiliau Cymraeg	31						

Gwasanaethau Eiddo	5	4	3	2	1	Dim Sgiliau	Heb Ddatgan
Gwrando/Siarad	0	1	1	1	13	1	0
Deall	0	1	1	2	11	2	0
Ysgrifennu	0	1	0	1	7	8	0
Cyfanswm Staff â Sgiliau Cymraeg	17						

Diogelu'r Cyhoedd	5	4	3	2	1	Dim Sgiliau	Heb Ddatgan
Gwrando/Siarad	2	0	3	3	11	1	0
Deall	4	1	1	5	8	1	0
Ysgrifennu	2	0	3	1	11	3	0
Cyfanswm Staff â Sgiliau Cymraeg	20						

Adfywio a Chynllunio	5	4	3	2	1	Dim Sgiliau	Heb Ddatgan
Gwrando/Siarad	7	1	1	12	29	3	0
Deall	7	4	2	5	29	5	1
Ysgrifennu	8	0	2	6	22	14	1
Cyfanswm Staff â Sgiliau Cymraeg	53						

iii) GWASANAETHAU CYMDEITHASOL A THAI

Gwasanaethau i Oedolion	5	4	3	2	1	Dim Sgiliau	Heb Ddatgan
Gwrando/Siarad	12	9	7	6	92	14	0
Deall	15	12	4	4	82	19	4
Ysgrifennu	14	8	2	10	47	54	5
Cyfanswm Staff â Sgiliau Cymraeg	140						

Cymorth Busnes	5	4	3	2	1	Dim Sgiliau	Heb Ddatgan
Gwrando/Siarad	0	0	0	0	1	1	0
Deall	0	0	0	0	1	1	0
Ysgrifennu	0	0	0	0	1	1	0
Cyfanswm Staff â Sgiliau Cymraeg	2						

Cartrefi Caerffili	5	4	3	2	1	Dim Sgiliau	Heb Ddatgan
Gwrando/Siarad	2	4	6	6	44	4	0
Deall	1	8	2	2	36	15	2
Ysgrifennu	1	4	4	4	20	30	3
Cyfanswm Staff â Sgiliau Cymraeg	66						

Gwasanaethau i Blant	5	4	3	2	1	Dim Sgiliau	Heb Ddatgan
Gwrando/Siarad	3	2	4	1	54	3	1
Deall	3	4	3	2	41	13	2
Ysgrifennu	3	2	3	2	30	26	2
Cyfanswm Staff â Sgiliau Cymraeg	68						

iv) ADDYSG A GWASANAETHAU CORFFORAETHOL

Gwasanaethau Gwella Busnes	5	4	3	2	1	Dim Sgiliau	Heb Ddatgan
Gwrando/Siarad	18	4	3	16	88	10	3
Deall	20	6	5	15	65	28	3
Ysgrifennu	20	3	2	9	34	67	7
Cyfanswm Staff â Sgiliau Cymraeg	142						

Cyllid Corfforaethol	5	4	3	2	1	Dim Sgiliau	Heb Ddatgan
Gwrando/Siarad	0	1	1	3	15	4	0
Deall	1	1	0	1	16	5	0
Ysgrifennu	0	2	0	1	9	12	0
Cyfanswm Staff â Sgiliau Cymraeg	24						

Gwasanaethau Cwsmeriaid a Digidol	5	4	3	2	1	Dim Sgiliau	Heb Ddatgan
Gwrando/Siarad	0	1	1	3	15	4	0
Deall	1	1	0	1	16	5	0
Ysgrifennu	0	2	0	1	9	12	0
Cyfanswm Staff â Sgiliau Cymraeg	24						

Cynllunio a Strategaeth Addysg	5	4	3	2	1	Dim Sgiliau	Heb Ddatgan
Gwrando/Siarad	0	1	2	6	29	3	0
Deall	0	1	3	3	28	4	2
Ysgrifennu	0	0	3	2	18	15	3
Cyfanswm Staff â Sgiliau Cymraeg	41						

Dysgu, Addysg a Chynhwysiant	5	4	3	2	1	Dim Sgiliau	Heb Ddatgan
Gwrando/Siarad	5	6	0	10	72	3	0
Deall	6	5	3	7	60	14	1
Ysgrifennu	7	0	6	4	44	32	3
Cyfanswm staff â Sgiliau Cymraeg	96						

Y Gyfraith a Llywodraethu	5	4	3	2	1	Dim Sgiliau	Heb Ddatgan
Gwrando/Siarad	0	1	0	1	6	0	1
Deall	1	0	1	0	7	0	0
Ysgrifennu	0	1	0	1	6	1	0
Cyfanswm staff â Sgiliau Cymraeg	9						

Gwasanaethau i Bobl	5	4	3	2	1	Dim Sgiliau	Heb Ddatgan
Gwrando/Siarad	1	1	2	7	18	2	0
Deall	1	3	1	4	19	3	0
Ysgrifennu	0	2	0	6	12	11	0
Cyfanswm Staff â Sgiliau Cymraeg	31						

Ysgolion	5	4	3	2	1	Dim Sgiliau	Heb Ddatgan
Gwrando/Siarad	177	39	39	186	515	17	5
Deall	177	58	74	143	431	64	31
Ysgrifennu	181	29	39	166	311	212	40
Cyfanswm Staff â Sgiliau Cymraeg	978						

4. Darpariaeth Hyfforddiant Cyfrwng Cymraeg

Mae CBS Caerffili wedi darparu cyrsiau Cymraeg sgysiol i staff ac aelodau etholedig ers 2001. Mae'r cyrsiau hefyd ar gael i'r cyhoedd ac aelodau o'r staff o sefydliadau partner i'w mynychu. Mae'r cyrsiau yn amrywio o gyrsiau blasu sylfaenol i ddechreuwy'r i gyrsiau sy'n darparu ar gyfer y rhai sydd bellach yn siaradwyr Cymraeg rhugl.

Mae'r data ar gyfer y cyrsiau a gynigir ac a fynyichir gan staff CBS Caerffili ar gyfer y flwyddyn academaidd 2019-2020 fel a ganlyn;

CWRS A GYNIGIWD	NIFER Y CYRSIAU A GYNIGIWD	NIFER Y STAFF A FYNYCHWD
30 Wythnos	41	36
Cwrs 10 awr Ar-lein	15	159
Cwrs Deuddydd Blasu'r Gymraeg	3	15
'Say Something in Welsh' - Cwrs Cymraeg Ar-lein	3	13
Tynnu'n Ôl	DB	0

Ffigyrau Staff Caerffili – 2001-2020

Blwyddyn Academaidd	Cyrsiau Blwyddyn	Cyrsiau Blasu	Cyfanswm nifer y Dysgwyr	(Niferoedd tynnodd allan o'r cwrs)
2001 – 2002	46	0	46	(0)
2002 – 2003	66	0	66	(11)
2003 – 2004	84	37	121	(17)
2004 – 2005	70	43	113	(15)
2005 – 2006	61	77	138	(10)
2006 – 2007	66	27	93	(12)
2007 – 2008	68	38	106	(7)
2008 – 2009	43	58	101	(9)
2009 – 2010	48	50	98	(13)
2010 – 2011	50	33	83	(1)
2011 – 2012	52	21	73	(2)
2012 – 2013	52	22	74	(3)
2013 – 2014	61	142	203	(16)
2014 – 2015	56	58	114	(13)
2015 – 2016	40	28	68	(14)
2016 – 2017	45	14	59	(3)
2017 – 2018	50	61	111	(4)
2018 – 2019	53	91	144	(6)
2019 – 2020	62	185	223	(0)
CYFANSYMIAU	1073	985	2034	(152)

Mae'r Cyrsiau Blasu Cymraeg deuddydd yn cael eu rhedeg mewn cydweithrediad â nifer o awdurdodau a sefydliadau eraill yn Ne Ddwyrain Cymru. Mae'r cyrsiau hyn bob amser yn boblogaidd, gyda CBS Caerffili yn cynnal cwrs ym mis Gorffennaf 2019, a fynychir gan **12** aelod o staff gyda phedwar ohonynt yn mynychu'r un cwrs a gynhalir gan awdurdod cyfagos.

Lansiwyd Cwrs Cymraeg 10 awr ar-lein o'r enw **Cymraeg Gwaith** yng ngwanwyn 2018 ac fe'i datblygwyd i'w ddefnyddio gan y rhai sy'n darparu gwasanaethau derbynfa rheng flaen. Targedwyd y cwrs hwn at y meysydd gwasanaeth hynny y mae Safon 64 yn effeithio'n uniongyrchol arnynt yn y lle cyntaf.

Safon 64	<p>Rhaid i unrhyw wasanaeth derbynfa yr ydych yn ei roi ar gael yn Saesneg hefyd fod ar gael yn Gymraeg, a rhaid i unrhyw berson sydd am gael gwasanaeth derbynfa Cymraeg beidio â chael ei drin yn llai ffafriol na pherson sydd am gael gwasanaeth derbynfa Saesneg.</p> <p>Rhaid cydymffurfio â safon 64 mewn perthynas â'r isod erbyn 30 Medi 2017:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prif wasanaeth derbynfa'r corff <p>Rhaid cydymffurfio â safon 64 mewn perthynas â'r isod erbyn 30 Medi 2018:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Llyfrgelloedd Bargod, Rhisga, Rhymni, Coed Duon, Caerffili ac Ystrad Mynach; • Canolfan Croeso Caerffili; • Maenordy Llancaiach Fawr; • Gwasanaethau Cofrestru yn Nhŷ Penallta • Canolfannau hamdden Caerffili, Heolddu, Trecelyn a Rhisga. 	30/09/17
-----------------	--	----------

Gellir cynnal y cwrs fesul cam ac mae'n mynd â'r dysgwr drwy gyfres o senarios gyda chyfres o gwestiynau i ddilyn. Ar ôl cwblhau'r cwrs, caiff dysgwyr eu he-bostio i dderbyn tystysgrif.

Mae rhagor o gyrsiau ar-lein o'r math hwn bellach ar gael, gan gynnwys modiwlau a chysiau sy'n benodol i athrawon i annog siaradwyr Cymraeg sydd efallai wedi colli'r hyder i ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol leoliadau. Mae hefyd cyrsiau ar gyfer staff sy'n gweithio ym meysydd iechyd a gofal cymdeithasol, busnes a thwristiaeth.

Rydym wedi galluogi staff i gael mynediad at ragor o gyrsiau ar-lein trwy Say Something in Welsh, gyda 2 aelod o staff yn llwyddo i gyflawni'r cwrs 'Fluent in 6 Months'.

Unwaith eto eleni, ni ofynnodd unrhyw aelod o staff i gynnal unrhyw gwrs trwy gyfrwng y Gymraeg, felly nid oes unrhyw ffigurau hyfforddiant staff i'w nodi. Cyhoeddir y wybodaeth uchod yma i ddarparu cysondeb gydag adroddiadau blaenorol.

5. Recriwtio i Swyddi Gwag

Cafodd **2401** o swyddi newydd a swyddi gwag eu hysbysebu ers 30 Mawrth 2019 eu categoreiddio fel swyddi sy'n gofyn:

- (i) bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol

24

- (ii) bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg pan benodir i'r swydd

10

Mae cyrsiau hyfforddiant iaith Gymraeg wedi bod ar gael am ddim i bob aelod o staff ac aelod etholedig ers blwyddyn academaidd 2001-2002 (gweler **Adran 3**)

- (iii) bod sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol,

2327

- (iv) nad oedd sgiliau yn y Gymraeg yn angenrheidiol

2336*

***Aseswyd y swyddi hyn fel rhai lle nad oedd sgiliau Cymraeg yn angenrheidiol oherwydd sgiliau Cymraeg aelodau eraill y tîm. Fodd bynnag, mae pob swydd wag yn cael ei hysbysebu fel Cymraeg dymunol fel gofyniad sylfaenol.**

Nodwyd, o ddadansoddi'r data a gofnodwyd, bod y cwestiwn sy'n cael ei ofyn ar Ffurflen Asesu'r Iaith Gymraeg '**Dim Gofyniad Iaith Gymraeg**' naill ai ddim yn cael ei ateb yn gywir neu wedi'i gofnodi'r gywir. Mae hwn yn faes y byddwn yn anelu at wella ac at egluro canllawiau wrth i ni weithio gyda rheolwyr recriwtio a Gwasanaethau i Bobl yn ystod y 9 mis nesaf.

Mae'r Asesiadau Sgiliau Iaith Gymraeg mewn perthynas â swyddi gwag/swyddi newydd yn cael eu cynnal fel sy'n ofynnol gan Safon 136, ac maent wedi eu cofnodi gan adnoddau dynol ers Hydref 2016. Wedyn, bydd yr asesiad a thystiolaeth ategol yn llunio rhan o'r achos busnes sydd ei angen i gael caniatâd i lenwi swydd wag neu greu swyddi newydd.

Yn dilyn adroddiad y llynedd mae'r broses recriwtio wedi'i chryfhau gydag Asesiad Sgiliau'r Iaith Gymraeg yn cael ei lenwi ar gyfer pob swydd wag neu newydd sy'n cael ei hysbysebu fel **Cymraeg dymunol** fel gofyniad sylfaenol. Mae'r asesiad a wneir yn penderfynu a ddylid hysbysebu unrhyw swyddi newydd neu wag fel rhai **Cymraeg hanfodol**, yn unol â rôl y swydd a'r cysylltiad â'r cyhoedd.